

MAGYAR IZRAELITA.

<p>Előfizetési feltételek: Pesten házhozhozórással, vidékre postai szét- küldéssel. Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.</p>	<p>Szerkesztői iroda: Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet. Kiadó hivatal: Lipótvárosi templomtér 6 sz.</p>	<p>Megjelenik minden pénteken egy egész íren. Hirdetményekért 30 krnyi bélyegdíjon felül egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számítottak.</p>
--	--	---

Teljesszámú példányokkal még szolgálhatunk.

Előfizetési felhívás

a

„MAGYAR IZRAELITA“

cimű izraelita hitfelekezeti érdekű hetilapra.

Midőn hitfelekezeti érdekeink ez **egyetlen magyar közlönyének** kiadását magamra vállalván, azt tetemes anyagi áldozattal e folyó év kezdetével újból megindítottam, vállalatom minden ajánlásától tartózkodtam, mert azon nézetben valék, hogy az önmaga által ajánltatik minden „**magyar zsidó**“ pártfogásába.

Midőn az első évnegyed elteltével új előfizetést nyitok, szintén így járok el, és program helyett csak a már eddig megjelent számok irányára és tartalmára bátorkodom utalni a lap tisztelt olvasóit.

Valamint eddig, úgy ezentul is csak egész és félévi előfizetéseket fogok elfogadni, de tekintve azt, hogy számos a mult évből átjött előfizetésnek ideje f. hó végével lejár, előfizetést nyitok ápril—juniusra **1 frt 50 krral o. é.**; és ápril—decemberre **4 frt 50 krral o. é.** Mig a példánykészlet tart, az egész II-od évi folyamra, január—decemberre is előfizetheti **6 frttal o. é.**

Előfizethetni bérmentett levelekben alulirt kiadónál, és minden cs. kir. postahivatalnál.

Hirdetményeket igen jutányos áron fogadok el, mire különösen a t. c. hitközségeket tisztelettel figyelemztetni bátorkodom.

Pest, március hóban 1862.

Zsengeri Mór,
lipótvárosi templomtér, 6-ik szám.

A pesti izraelita hitközség hivatalos nyelve.

„A pesti izr. hitközség hivatalos nyelve magyar.“ Így hangzik e község legelső közgyűlésének legeslegelső határozata.

A község végrehajtó közlegeinek, előjárósága és választmányának pedig a közgyűlési határozatok foganatosítása első és mulhatlan kötelessége. Ez kétséget nem szenved.

Mintán pedig nyilvános ellenőrzés és megszámlálás nélkül idővel minden közigazgatás önkényességre haj-

lik, idején lesz kissé tüzetesebben foglalkoznunk azon lépésekkel, melyeket a pesti hitközség igazgató választmánya az ideztük és most már nyolc hónapos közgyűlési határozat teljes foganatosításának érdekében tett.

Hogy a közgyűlési, választmányi és mindenemü más jegyzőkönyvek magyar nyelven vitetnek, mindenesetre fontos, — de mégis csak egy lépés!

Hogy a község hivatalos kiadványai, bizonyítványok stb., úgy levelei, (kivéve természetesen a külföldi vagy katonai hatóságokhoz, testületekhez intézettek,) szinte magyar nyelven szerkesztvék, ez is igen helyes, de még mind nem elégséges.

Pedig ennél aligha haladt még tovább a községi közigazgatás megmagyarosítása.

Sorra mehetnénk a községi hivatalokon.

A rabbinatus érdeemes tagjai közül talán egyik sem bírja a magyar nyelvet, de annyi bizonyos, hogy ezen hivatal mindennemű jelentéseit, véleményeit, javaslatait még mindig németül terjeszti elő, sőt a mi több, mintha őt nem is érdekelné a közgyűlésnek egyhangu határozata, viszi a „magyar község“-nek anyakönyveit — németül!

A jegyzői és pénztári hivatalok könyveiben szintén csak hiába keresnők a magyar szót!

Hivatalbeli utasítások, bevallási minták, köriratok németek!

És így tovább, cum gratia in infinitum!

A f. é. február 15-én tartott közgyűlés elé terjesztett elnöki jelentés szavai szerint, a választmány az eddig kivivott sükert nagy mértékben „azon lelkiismereteségnek köszönheti, melylyel a legelső naptól fogva az alapszabályokban megállapított határozatok mindig irányadó törvényeknek tekintettek, és megtartattak.“

Az alapszabályoknak pedig nem valamely lényeges rendelkezése, hanem egyenesen kizárólagos alapja a közgyűlésnek, mint a községi közigazgatás legfőbb fórumának előjáróság és választmányra nézve kötelező tekintélye.

Legkevésbé van pedig jogában a választmánynak különbséget tenni egyik és másik közgyűlési határozat között, hivatkozni arra, a melyik neki tetszik, és mellőzni azt, mely nyére nincsen!

Ha tehát a választmány nem akarja megtagadni saját elvét és elnökének szavait, ha nem felejtí el eredetét és tiszteletben tartja a közgyűlés fensőbbségét, ha nem akar hűtlen lenni a község arany bullájához, a statutumhoz, — akkor velünk együtt be fogja vallani ő is, hogy előjáróságunk és választmányunk ezen tekintetben nem járt el oly helyesen és pontosan, mint azt épen jelenlegi községi igazgatóságunktól megszoktuk, s hogy megrovásunk indokolt, panaszunk méltó!

Nem kívánjuk mi azt, hogy a községi előjáróság a végletekig menjen, nem kívánjuk azt, hogy a rabbinatus jelenlegi tagjai mindannyian magyar hitszónokokká képzezzék ki magokat, de igenis kívánunk annyit, hogy a község minden fizetett tisztviselője, a község hivatalos nyelvéből tanuljon el annyit, hogy a közgyűlés határozata a közigazgatás benső közlekedési nyelvére nézve teljesen fogantatba mehessen s sem a községnek vele, sem neki a községgel németül ne kelljen leveleznie!

A m. kormány is Benedek tábornoszernagy ur helytartóságának korában, egy bizonyos határidő (ha jól emlékszünk 1 év) kitűzése mellett köteleességévé tette minden a hazában alkalmazott hivatalnoknak a magyar nyelv elsajátítását. — Ez ugy hiszszük igen méltányos eljárás és épen nem tulságosság, s ezt kell követnie a

választmánynak is, ha azt akarja, hogy még a jelen nemzedék szemmel láthassa azt a magyar községet, melyet eddig csak az élet által meghazudtolt „türelmes papíron“ találhatunk meg.

De a mi földolog, és a miben annyi meg annyi falubeli község szégyenítette meg a fővárosi hitközséget, szüntesse meg valahára azt az anomáliát, hogy a magyar hitközség legelőkelőbb okmánya, az anyakönyv német! Itt sürgős az orvoslás, ha mindjárt az anyakönyv-vezető személye változtatásának árán is.

Mi mindig szives készséggel ismertük el, és ismerjük el most is jelenlegi választmányunk dicséretes ügyszere-tét, ernyedetlen tevékenységét, de semmi sem tökéletes az ég alatt; a létező hibákon pedig nem segítettünk az által, hogy elhallgatjuk őket. Azért is más részbeli dicsérő nyilatkozataink tartatása, s teljes megelégedésünk ujalagos kinyilatkoztatása mellett, tartózkodás nélkül jelentjük ki azt is, hogy e részben a választmány nem tett eleget sem a közgyűlési „törvény“-nek, sem a magyarhoni izraeliták várakozásának, kijelentjük ezt azon reményben, hogy a választmány őszinte buzgalommal azon lesz, hogy legközelebbi lépései által meggyőzzön bennünket arról, miszerént minden tekintetben megértette a kor szótát.

Mezei Mór.

Felelet egy pár rágalomra.

(Fmt.) Dr. Philippson ur hirlapja, a Lipcsében megjelenő „Allg. Ztg. d. Jud.“ 12-ik száma igen örvendetes bizonyítványt állít ki a magyarhoni és tüzetesen a pesti izraelitáknak.

A magyarok, és különösen a magyar hirlapok azt vetik szemekre, hogy nem magyarosodunk eléggé; magdeburgi jóakarónk meg azért szid, hogy mint eszeveszett magyarítók („kopflose Magyariomanen“) legszen-tebb érdekeink feláldozásával nyakra főre magyarosodunk!

Már hiszen azt, hogy ezen magyarosodási buzgal-munk száalka dr. Philippsonnak és „délmagyarországi“ levelezőjének szemében, azt könnyen elviselhetjük, ha meggondoljuk, hogy mentül dühösebb a tisztelt doctor urnak berzenkedése, annál alkalmasabb arra, hogy irányunkban itt a hazában mentül nagyobb rokonszen-vet költson.

Ezért magdeburgi barátunk szemrehányásait meg kellene köszönnünk, kár csak, hogy lapja nem terjeszti azokat eléggé honfitársaink között, s ha mi ezt talán ma-ban tehetnők, csak ezért, nem pedig hogy vele meg-
záljunk, fordítjuk le egy két mondatát.

Először is azt találja az érdeemes magdeburgi, dr. Hirschler ur árulást követ el az ifjúságon, mert hogy magengedi, hogy a pesti községi tanodában a szent-írás magyarul adassék elő. „De mit is gondolnak

ezen urak, — kiált fel a levelező — az ifjúsággal, ha csak azt kürtölhetik ki a hírlapokban, hogy a magyarság megint egy lépéssel haladt az iskolában!“

Mit vet még szemünkre a jeles magyarországi germán?

„Mig — azt mondja, — horvátok és szerbek, sőt nagyobbára a tótok is, mi nagyon becsületökre válik, inkább büszkeséggel, mint szégyenpirral nyilatkoznak fajbeli származásukról, addig ezen német kalmárok buzgón azon vannak, hogy a Schillerrel, Göthével és Beethovennel való vérrokonság foltját, melylyel gyanusítottak, magokról lemossák, és égve a lelkesedéstől azou nevezetesebb szolgálatok iránt, melyeket Attila és Árpád tettek az emberi nem művelődésének, elhagyták saját neveiket, és magyarokat vettek fel.“

Már ebben csakugyan teljes igaza van levelező urnak, mert mi most is őszintén bevalljuk, hogy semmi igényt nem tartunk azon fényes rokonságra, és nem is tudjuk, kiben találkoznának a mi kölcsönös családfáink, hacsak nem Ádám ősatyánkban. — Árpád vezért pedig valóban tiszteljük, mint atyját azon hazának, melyet anyánknak mondunk!!!

De mi a levelezőt leginkább bántja, az a pesti magyar hitszónok ügyének hírlapi megvitatása, mely ügynek megpendítését és sürgetését ő egyedül az „Izraelita Magyar-Egylet“-nek, (vagy mint ő mondja „Magyar-egylet-Izraelita“) tulajdonítja. Bosszankodva kérdi, miért vitatta meg az egylet a kérdést a Pesti Naplóban és nem kedvenc gyermeke — a Magyar Izraelitában? — Pedig méltóbban kérdezhetnék mi, mi köze van az egyletnek a pesti hitszónok ügyéhez, és e kérdés hírlapi megvitatásához, miután az sem a községi dolgokba soha bele nem szólt, sem befolyást a sajtóra, és ugyan a „Magyar-Izraelita“-ra ép oly kevésbé, mint a „Pesti Napló“-ra nem gyakorolt? Mi köze van levelezőnek oly dologhoz, melyhez nyilván annyit ért, mint a tyuk az ábécéhez, s mi jögon szór rágalmakat egy oly testületre, melynek nem hogy tetteit, de még nevét sem ismeri?

De levelezőre nem is vesztegetjük a szót, — jellemét elárulja azon otromba szójáték, cikkének végén, melylyel két köztiszteletű rabbit egyaránt sért meg az önösség, megférhetlenség és kölcsönös irigység aljas vádjával! Ily emberekre szokta a magyar ama ismeretes közmondását alkalmazni, miszerént szavuk nem hallatszik a mennyországba!

Hanem az Allg. Ztnng. szerkesztőségétől csodáljuk azon tapintatlanságot, melylyel dr. Hirschler községi elnök urat dicsérni hiszi azáltal, hogy felteszi róla, miszerént a magyar hitszónoki állomás betöltése iránt a közgyűlés előtt nyilvánosan tett ígérete nem volt őszinte; miszerént biztató válasza nem volt egyéb mint a közvélemény rászedése, kitérő elpalástolása az ügy végleges elnapolásának.

Ki dr. Hirschler urat csak távolról is ismeri, egy

percig sem kételkedhetett abban, minek kijelentésére mi egyenesen általa is fel vagyunk hatalmazva, hogy ő ezen becsmérő dicséretet, ezen rágalmazó insinuatíót indignatíóval utasítja vissza.

A Magy. Izr. még nagyon is fiatal, az Allg. Ztnng. pedig már jó koros, s így talán el sem fogadja tőlünk az utbaigazítást; mindamellet is megmondjuk neki, még pedig, miután magyarul nem ért, saját nyelvén: Alter schützt vor Thorheit nicht!

Chéder és elemi tanoda.

Szombathely, 1862.

Ki hazánkban az izr. népnevelés állapotát egy évtizeddel ezelőtt ismerte és a maival összehasonlítva, az — ha a népnevelés haladásának haszonteljes voltát egész nagy fontosságában fölfogta, — kellemesen leszen meglepetve az e téren tapasztalt óriási előmenetel által, mert valamint a chéder idejében a ritkaságok közé tartozott a jól rendezett és szabályozott elemi tanoda, mely akkor csak kivételes tanúsága volt az illető hitközség szellemi haladásának és értelmességének, ép oly nagy ritkaság mai nap a chéder, mely az ezt tűrő hitközség szinte oly kivételes ignoranciáját bizonyítja, valamint azt is, hogy az ily hitközségben a kellő akarat vagy felvilágosultság hiányzik, a jelenkor szellemében való előhaladásra.

Hazánknak izr. hitközségei méltányolták a jelenkor eme követelményét, gyermekeiket jól rendezett elemi tanodákban neveltetni és oktattatni, minek következtében ilynemű tanintézeteket nem csak alapítottak, hanem a magas kormánytól is azon jogot iparkodtak számukra kieszközölni, hogy növendékeiket érvényes bizonyítványokkal elláthassák, és ekként a tanodát melynek létrejövele annyi nehézség és viszontagság leküzdésétől függött, minden őt netalán fenyegetendő vihar ellen biztosítsák.

De fájdalom, a legközelebb lefolyt évben ezen a jövő nemzedék boldogságára oly nagy befolyással levő ügy, melynek további üdvös fejlődése annyira óhajtandó volna, jóval hanyatlott; sajnos, hogy vannak még hazánkban oly hitközségek is, melyek az autonomiát — ezen nagybecsű kincset — balul értve, arra használták föl, hogy a község legelső és legjelentékenyebb intézetét, Isten és a haza vallási és nemzeti veteményes kertjét a község szükséges intézeteinek sorából kitöröljék, és ennek helyébe a chédert emeljék, holott láthatták, hogy hazánk legelső és legértelmesebb hitközségei a tanodát szentül tartván, ennek korszerű haladását telhetőleg előmozdították. *)

*) Ezen utolsók közé tartozik a szombathelyi áldozatkész hitközség is, mely — csak 120 tagot számítván — nem a legnagyobbak egyike ugyan, mindamellet, dicséretére legyen mondva, egy a m. kormánytól szentesített, jól szabályozott főelemi tanoda birtokában van, melyben négy tanító, azonkívül a női kézi

Nagy fontossággal bír az izr. népnevelésnek haladása, és üdvteljesek ennek következményei egész hitfelekezetünkre nézve, habár csak a jövő, a mai tanodáinkban nevelkedett nemzedék tapasztalandja is a zokat. Ez egy elv szerént neveltetve, egyféle tanmodor és tankönyv szerént oktattatva, az egyetértés és kölcsönös szeretet szelielemében legzsengőbb korától fogva nevelkedve, azon boldogító reménnyel kecsegtet, miként benne oly generatiót várhatunk, mely bensőleg megerősödve, tekintélyt és méltóságot kölcsönözend az egész zsidóságnak. *)

Vajha azon hitközségek, melyek a legközelebb le-

folyt idő alatt, — valamely rossz szellem sugallatára hallgatván, — tanodáikkal mostohán bántak, vagy azokat egészen föloszlatták, a jelenkor szellemének hatalmas szavára is hallgatnának, és figyelmöket a község legfontosabb intézetére — a tanodára, — melyből a vallás híveket, és a haza áldozatkész honfiakat és hű polgárokat várhat, ma annál inkább fordítanak, minthogy azon reménytől tápláltatunk, mikép nem sokára boldogabb időszak viradand ránk, mire az ifjúságot előkészíteni kötelességünk.

Goldstein Adolf,
főlelemi tanító.

TÁRCA.

Pest, március hó 25-kén 1862.

De rebus omnibus et quibusdam aliis.
V.

Két év előtt volt. A nemzeti lét öntudata már hatalmas hullámokat vert, és az új élet láttára, nem egy loyális jellemű, a bureaucraticus szakálrend X-dik para grafusa szerint kiborotvált arc vesztette el életvidor színét. A március végzetteljes idusa már elmúlt és reményeinkkel együtt a természet is fölöltötte virághimes tavaszi öltönyét. Mint afféle beteg ember fölhasználtam a szép tavaszi reggeleket, egészségem letarolt mezejét tüdítő életnedvvel, vulgo „marienbader Kreuzbrunnennel“ újból virágzásba hozni. E reggeli sétáim mindegyikén — rendszerint az ujtéri sétány volt commotióm szintere — egy uri emberrel találkozám, ki hátán keresztbe font kezekkel, mély gondolatokba merülve méregette a még csak ifjukorban levő, árny-szegény de annál porgazdagabb sétány járdáit.

Ez ember mindjárt kezdetben magára vonta figyelmemet. Hogy miért, azt meghatározni talán kissé nehezemre is esnék. Nekem tetszett lépéseinek majdnem egy pontig kimért egyenlő nagysága, azon pontosság, melylyel bizonyos meghatározott percben a sétátra lépett, hogy azt másfél órai séta után megint elhagyja; föltűnt ruházatának komoly ódonszerű szabása, azon mindig egyforma komolyság, mely vonásaira és ráncba szedett homlokára oly jellemet öntött, mintha mindig mély gondolatokba volna merülve és kiváltkép azon meglepetés, mondhatnám ijedtség, melylyel a mellette elhaladók üdvözletét mély meghajtás és kalaplevétel által viszonzotta.

Magas, szikár alak volt, kissé meggörbödött háttal és előre hajlott fejjel. Öltözte kivétel nélkül fekete ruhadarabokból állott, a félmagas kalaptól le a fényes topányig, melyet, hogy az összhangzatot meg ne zavarja, még a por sem lepett el soha. Arca nem mindennapi arc volt; magas kidomboruló homlok, méla, bádgyatszínű szemek, és ezeken finom szemtüvegek, az orr haj-

munkák számára egy tanítónő működik, a népnevelési ügyet értő, kedvelő és pártoló s ennek korszerű haladását előmozdítani törekvő Feigelstok Vilmos orvostudor ur igazgatása alatt, ki ember és hazaszeretete — hitrokonai iránti nagy rokonszenve — valamint különben is általános népszerűségénél fogva, nemcsak Szombathely városában, hanem egész Vas — sőt a szomszéd megyében is köztiszteletben áll.

*) Nem hisszük, hogy tanodáink inkább sajnós, mint örvendetes állapotba igazolhatná cikkiró ur optimisticus nézeteit

Fmt.

lott és zsidójellegű, az arc körül rövid, őszbevegyült körszakál. Legelső pillanatra mindenki mintha mély szomorúságot, valami fájdalmas borongást olvasott volna le az arcról, de további szemlélés után kitűnt, hogy e vonások nem annyira fájdalmasak, mint szelidek voltak, hogy az arcnak egész kifejezése nem szomorúságot, hanem komolyságot és egy közelebről nem definiálható nemét a félelemnek mutatta.

Földatomná tettem, ez emberrel megismerkedni. Kissé nehezen ment, de végtére még is sikerült. Kezdetben minden reggel csak kalapot emeltem előtte, a mit ő mély, tiszteletteljes megbajlással viszonzott; később a legilletelmesebb hangon, mely rendelkezésemre állott, kölcsön kértem tőle a Lloydot, melyet mindig zsebemben hordott, végre egyszer midőn a Lloyd épen confiscálva volt, valami megjegyzést riszkiroztam a lefoglalás valószínű okáról, a mire ő válaszolt, s mely szerencsés alkalmat én legott felhasználtam, vele hosszabb conversatióba bocsátkozni. E reggeltől fogva, mindig együtt sétáltunk és bár ő kezdetben igen tartózkodólag viselte magát, törekvéseim, irányomban kissé több bizalmat kelteni fel benne, végre még sem voltak eredmény nélküliek. Óra hosszant elbeszélgettünk azután, vitatkoztunk és debattiroztunk a nap minden kérdéséről, és hogy a discursusok néha igen is melegen folytak, az annak volt természetes kifolyása, hogy sohasem találkozott még két inkább ellenkező, egymástól ily polaricus távolságban álló meggyőződés. Leginkább a magyarhoni zsidók jelenlegi sorsa és jövője volt beszélgetésünk tárgya és nézeteink, úgy mint a többiben, e kérdésben is homlokegyenest ellenkeztek egymással.

Doctor Langban egyikét azon hitfeleimnek ismertem meg, kiknek az a meggyőződésük, hogy a zsidóknak, ha boldogulni akarnak, csak hallgatni, tűrni és várniok kell. Minden lépés, melyet polgári életünk javítására előre teszünk, a legnagyobb veszélyekkel jár, emberi jogunk miatt követelésekkel föllépni, már maga a halál, a végveszély. A nemzeti szellem rögtöni felvétele, a nyelv- és ruhábani általános magyarosodás által más oldalon elégtelenséget, roszalást keltünk, így tehát csak a legnagyobb óvatossággal, minden lépést jól megfontolva kell ez irányban előre haladnunk; semmiesetre sem ostentatióval; csak a legnagyobb csendben, hogy valaki demonstratióknak ne vegye. Csak ne demonstrálni, csak ezt nem! A zsidó viselje magát szépen csendesen, ő se ide ne tartozzék, se amoda, hogy sem itt, sem ott ne rontsa el magának állását. Sorsát tűrje megadással, és mivel a zsidó rendeltetése már úgy is a szenvedés, hangosan ne panaszkodjék. Majd megjönnek a szebb idők is, ki tudja, hogy nem ron-

tunk-e ügyünkön, ha azon minden áron mi magunk akarunk javítani. És ki tudja, hogy az, a mit a magyar zsidók tesznek, nem árt-e inkább, mint használ? Minden eshetőséget szemügyre kell venni, a jó kereskedő sem hagyja ki az eventualitásokat számból. És ki tudja, ki tudja . . . ?

Ez volt doctor Lang okoskodásainak veleje, és hogy ez nem fért össze az én eszmemenetemmel, az magától értetődik. Az én meggyőződésem elejétől fogva oda járult, hogy csupán energicus föllépés, elszánt és habozás nélküli eljárás használhat a zsidónak. Határozott nemzeti irányával nem kell demonstrálnia, hanem minden lépés, melyet tesz, magán viselje az életföltétte vált elhatározás, a megrendíthetetlen, utjáról egy lépésre sem eltérő szándék jellemét. Ha magyarok akarunk lenni, legyünk azokká egészen, és ha a körülmények megkivánják, ne késsünk az őszinte vallomással, hogy ez akarunk, melyet csak életünkkel együtt fogunk elhagyni. Ez irányban mindig jobb a túlságos buzgalom, mint az indolentia, mely ölbe rakott kezekkel várja a sült galambokat. És minél jobban sötétül el a haza ege, a mi honszeretettünk annál fényesebben világítson be az általános homályba; minél sulyosabbak a viszonyok, annál nyomatékosabban mutassuk meg, hogy hazafiasságunkra nincs és nem is lesz befolyással sem idő, sem körülmény!

Természetes, hogy e két meggyőződés békében nem fért meg egymással. Az egyik nem engedett a másiknak és a naponkénti surlódásoknak az lett a következménye, hogy ismerettségünk semmiképp sem érlelődhetett szorosabb viszonyná, s hogy a séták megszüntével bár mint jó ismerősök váltunk el, de köztünk mégis némi hidegség és feszélyesség uralkodott. Mindamellett elég alkalmam volt, még később is megismerkedni azon állással, melyet a zsidó-magyar mozgalmak némely feltűnőbb jelensége irányában elfoglalt, és hallani azon megjegyzéseket, melyekkel az eseményeket saját meggyőződése szerint kísérte.

Az izraelita-magyar-egyletbe rendes tagként belépett, de annak termeit egyszer sem látogatta meg. Az egész egyletet ő csupán demonstrációnak nézte, megtagadta életjogosultságát, és ha működésének eredményeiről, annak üdvös voltáról beszéltek előtte, a szelíd férfiú megfoghatatlan haragba jött. Mikor egyszer azon kérdést intéztem hozzá, hogy hát miért lett ő voltaképpen az egylet tagja, ha azt cél- és feladás nélküli, a mellett pedig ügyünkre nézve ártalmas tüntetésnek tartja, kissé megzavarodott és felelete nem volt azon körmönfont és élesen pointírozott periodusokban előadva, melyek válaszait máskor jellemezni szokták. Elfordult és valamit mormogott, a mit meg nem érthettem.

A magyar ruha ellen ritkábban szólalt fel, de ha épen megéredt beszédének gazdag forrása, a nemzeti viseletnek is adott utra valóul néhány ártatlan, csupán a legjobb akarat által dictált oldaldöfést. „Hisz szép, szép az a nemzeti ruha“ szokta ilyenkor mondani — „és az a lelkesedés, melylyel a magyarok nemzeti létüknek ezen egyik nyilvánulását fölkarolják. Hanem milyen nemzetek ragaszkodnak még az ilyen külsőségekhez? Van-e az angolnak és a franciának nemzeti ruhája, és nem bírják-e azért e nemzetek egész Európa tiszteletét és becsülését. És kiváltképp nekünk zsidóknak kell e részben tartózkodóknak lennünk. A zsidó csupán a kereskedésre van utalva, és minden kereskedő kell hogy legyen kosmopolita. Ilyeneket hozott fel a nemzeti ruha ellen, és ha én a valóban könnyű munkához fogtam, e megjegyzéseket kellő értékre leszállítani és azoknak kimutatni a helyet, melyet helytelenségük miatt megérdemeltek: akkor ő el nem fáradt, állításait új meg új, természetesen ép oly gyenge lábon álló érvekkel támogatni. Ilyenkor bőbeszédűsége kiapadhatlan volt, de mikor végtére az egész kellemetlen vitát azon kérdéssel zártam be, hogy mért visel hát ő atillát, és mért van ruhaszekrényében egész magyar viselet, ha a nemzeti ruhát a nyugoti civilizációval

nem tartja összeférőnek: akkor kitérőleg válaszolt és hivatkozott a német példabeszédre, hogy a farkasokkal üvöltetni kell.

A magyar ének és imák behozatala sok időre kihozta őt rendes sodrából. Ezt ő olyan meggondolatlan, roppant fontosságú lépésnek tekintette, melynek kimaradhatlan következményeit mindenestre megfogja siratni a zsidóság. A Széchenyi- és Teleky-requiemek megtartásánál az elsónél atillában, a másodiknál tőtől talpig magyar ruhában jelen volt ugyan, de később mégis kifejezést adott aggályainak, hogy talán jobb lett volna, ha nem tettünk volna semmit, hogy adja Isten, miszerint ne használják föl később e nagyszerű demonstrációt ellenünk s ne kérjék meg tőlünk annak drága árát.

Az egyetemi ifjúság, és közötté leginkább egy töredék, melyet ő az „egyleti ifjúság“ címével tisztelt meg, sem bírta különös rokonszenvét. Az ő nézetei szerint e fiatal emberek terrorisálják az egész pesti zsidóságot és oly irányt kényszerítenek rá, mely még most időelőtti, melyet ha már jelenleg elfogadunk, ez csak a nézetek megzavarodását, a kedélyek fölláborodását szülne. Valóban komikus hatást tett rám, midőn egyszer elpanaszolta, megnyitit szenved csak ő maga ettől a megátalkodott, és ártalmas törekvésében el nem fáradó „egyleti ifjúságtól“. „Az ember nem bír tölük megmenekülni“ — szolt siralmas hangon — „akárhová fordul, találkozik velük, és azután vége a nyugalomnak, vége a conversatio kedélyes és zavartalan menetének. Akármily nehezére essék is az embernek, ha velük együtt van, magyarul kell beszélnie; nem ismernek irgalmat, és az erőtetés aztán ugy megkinozza az embert, hogy valóban örül, ha közelükből kimenekül. Ők ott vannak a sétányon, ha az ember ebéd előtt egy kis mozgás által akar jobb étvágyra szert tenni, és ha semmi rosra sem gondolva, egész ártatlansággal német nyelven conversal, oly gonosz, mérges pillantásokat vetnek rá, hogy meghül benne a vér. Mintha hegyes tör volna minden pillantásuk, ugy járja át az ember lelkét. Mintha azt mondaná: várj csak várj, majd torkodra forrasztjuk mi azt a német nyelvet, majd ha a mi időnk megint megjön.

Ott vannak a salonokban, és azután se vége se hossza a csárdásoknak, se vége se hossza a legvakmerőbb, a legvörösebb toastoknak. Ki hallott az előtt egy pesti nagykereskedő házában magyar toastot? Én mindig félek, hogy valaki megtudja és még baj történik. Azok a fiatal emberek oly könnyelműek, oly meggondolatlanok. Sőt egyik közülök nem rég odáig ment, poharát — csak gondolja meg — én ráim üriteni! Kiemelte hazafiui működésemet, nemzeti irányomat és oly dicséretekkel halmozott el, miknek csupán ironia lehetett kútforrásuk! Azután pedig kiabálni kezdtek: Halljuk doctor Langot, halljuk doctor Langot! Én mintha hegyes szegeken ültem volna, izadtam, pirultam, de minél jobban vonakodám, annál hangosabb lett a zaj, annál általánosabbá a derűtlenség. A legnagyobb zavart leplező mosolylyal ajkamon, fordultam szomszédnőmhöz, egy már éltes matronához, és épen valami csipős megjegyzést akartam tenni a mostani fiatalok meggondolatlan könnyelműségére, midőn az hozzám fordult és a legszebb magyar nyelven azt mondja: De édes doctorom, ez valóban nem szép, hogy oly sokáig kéreti magát. Hát már te is? . . . gondoltam magamban, és székem önkénytelenül egy lépéssel hátrált. Nem elég, hogy a fiatal hölgyek — habár csak még most járja az Ollendorf — csupán magyarul akarnak társalogni, hogy csak a csárdást nézik táncnak és csak magyar toastokban akarnak magasztaltatni; — már az öregeket is megkapta az általános delirium? . . . De még a salonokon kívül is folytatják veszélyes játékukat, sőt még a község termében is chikanizozzák az embert. Befolyást akarnak gyakorolni a választásokra és a legnagyobb érdekekkel kísérik a községi előljárásnak minden tettét. Én Istenem, ki hallotta már ezt! Mi köze van a

tanuló ifjúságnak a községhez, hogy annak ügyeit a leghevesebb debattokban megvitatja és még hirlapi cikkek tárgyává is teszi. Balboszok-e ők már, s fizetnek-e kultuszadót? És az ember nem is tehet ellenök semmit, mert rendelkezésükre áll az egész magyar sajtó, mely gyermekies irka-firkáiknak megfoghatatlan szívesseggel megnyitja hasábjait!

Igy panaszkodott a szegény doktor, s ha így szólt, hangjában mély bánat rezgett, mintha valóban fájdalmat érezne a fiatalság ily eltévesztett iránya fölött, mintha sajnálná a zsidóságot, melynek ily fiatalsága van, és a fiatalságot, mely így megfejtkezett magáról! Hiába vigasztaltam őt, hiába mutattam, hogy az érintett fiatal emberek ily váratlan buzgólkodása mily örvendeztető, mily reményre jogosító, ő vagy megmaradt elegicus hangulatában, vagy melancholiája haragba ment át, és akkor oly vádak állított fel, oly transcendentális eszmeszörnyeket hozott létre, hogy legjobb volt őt magára hagyni.

Hosszasabban időztem talán ismerősömnél, mintsem azt tekintettel olvasóim türelmére tennem kellett volna, hanem mentsem ki azon jóakaratu szándék, hogy olvasóimat meg akartam ismertetni azon férfiak egyikével, kik magyarok is, nem is, kiket minden hangosabb szó megdöbönt, kik az ifjúságtól megakarják tagadai a tettekre való föl jogosultságot, kik ha egy lépéssel előre mennek, kötelességüknek tartják egyet hátra felé tenni, és kik meg vannak győződve a német nyelv kulturai missiójáról. Az ilyen embereket nem lehet épen magyarellenéseknek nevezni, és mégis többet ártnak, mint azok, kik ostentatióval viselik a német rokkot és kik magyarul nem csak azért nem beszélnek mivel nem tudnak, hanem egyszersmind mivel nem akarnak. Az ily emberek csirájában megölik a tettet, mert félelmökkel, aggályaikkal, körültekintő elővigyázatukkal megmérgezik a tettet megelőző gondolatot, és a lélek szabadon röptülő szárnyaira ráaggatják a habozás, a késedelmezés ónsúlyát. Mint a vakondok észrevétlenül működnek, de végre aláássák a talapot, melyet a tetterős föl akar használni épületéhez. Ők még soha sem építettek semmit, és mivel nem képesek az általános meggyőződést előlni, hogy valamit végre tenni kell, egész működésük oda irányul, hogy a létrejövő épület, minél gyöngébb, minél mulandóbb legyen. És e törekvésük majdnem mindig sikerül.

Kenyeresy.

Adatok a magyarhoni izraeliták történetéhez.

(Folytatás.)

Az egyház befolyása nem kevésbé nyilvánul Kálmán azon határozatában is, hogy a zsidó földbirtokosok személyesen csak azon helyeken lakhatnak, hol püspöki szék van. E határozat oka nem abban rejlik, „hogy jobban, nagyobb mérvben élvezhessék a keresztény oltalmat, — mint Jost állítja, — hanem hogy a hittérítés műve könnyebben, jobban legyen foganatosítható.

E helyütt meg kell emlékeznünk Sz. László azon törvényéről*) is, mely azt rendeli: hogy a zsidótól, ha valaki vásárnap vagy nagyobb ünnepeken munkánál éri, a szerszámok, melyekkel a munkát végezte elszedetnek, hogy a keresztények ne botránkozhassanak meg rajta. A törvény betűje zsidó kézművesek léteztére enged következtetnünk, mit hallgatással nem mellőzhetünk.

Különösen kiemelendő, hogy a keresztes hadjáratok kezdete nem nyugtalanítá a magyarhoni zsidókat. Kálmán, ki e hadjárat kezdetében a magyar királyi széken ült, helyesebbnek tartá, hogy az országban maradjon, hol az ildomos fejedelem ügyes munkásságára nagy szükség volt, sehogy azokhoz csatlakozzék, kik „a hitetlenek pusztításában a bűnbocsánat érdeműs eszközét látták.“

*) Decr. S. Ladisl. lib. I. cap. 17.

Midőn egész Európában a koldústól a királyig, s a gonosztevőtől a szentekig mindenki lelkestülten buzogott a „szent sár“ miatt indítandó harc mellett, Kálmán volt egyedül az, ki e harcot nem helyeslé, ki — hogy aranytollú Jókainkat idézzem**) — a felszólító püspököknek ily szavakat mert szemökbe mondani. „Töltse be mindenki azon helyet, melyre Istentől hiva van, Istent mindent lehet imádni, nem kell érte Jeruzsalembe menni, én az Istenhez nem ellenségeim haláláért, hanem népem boldogságáért szoktam imádkozni, s míg saját országomban akasztófákat kell állítanom a jog fentartásáért, addig nincs miért idegen népekre mennem, hogy őket a keresztet tisztelni tanítsam. Itt közöttünk gonoszabb ellenségei vannak az Isten törvényeinek, mint maguk a törökök. Apám ígérhette a szent földérti harcot, mert ő szent volt, én csak gyarló ember vagyok ily nagy ígéretet örökölni. Egyébiránt a szent seregek átmehetnek országomon, — ha rendet tartanak.“

1096. tavasszal pénznélküli Walther és Amiens-i Péter vezérlete alatt Magyarország határaihoz ért az első csapat, s a magát „emberségesen“ viselő sereg háborgatás nélkül érkezett Zimonyig; de itt garázdaságokat követvén el csakhamar a boszú karját érezte.*3)

Egy Gottschalk nevezetű német pap tizenötezer emberrel indult Walther és Péter után. Pusztításait folytatták Magyarország határain belül is. A rablók és tolvajok Győr vidékén gyilkosokká váltak, s egy magyar ifjat a nép láttára karóba húztak.*4) Kálmán ellenök indult s parancsot adott, hogy vágják le mindnyáját. Alig háromezer menekült közülök vissza Németországba.

Az ezeket követő sereg, melyet egy Folkmár nevű kalandor vezérlett, mintán a prágai zsidókat erőszakosan megkeresztelte vagy meggyilkolta, Magyarország határain átlépett és Nyitra városánál tábort ütött. A latrok egymás között elvégezték, hogy a magyarok sem érdemelnek jobb bánásmódot, mint Izrael szétzört fiai és a pogányok.

„Az idő gondolkozik!“

Kálmán elszélesztette e gyülevész csoportot és mig Köln, Trier, Mainz és Worms városok zsidó lakosainak ezrei vérzettek el e valláshősök embertelenségének áldozatául, a magyarhoniak a béke és nyugalom áldását élveztek.

Meglehet, hogy ez időn új bevándorlások történtek; mi által a zsidó kereskedők száma csak szaporodhatott, s ennek következtében több, zsidók és keresztények között alakult viszonyokat rendező törvény lépett életbe. És bár mennyire nyomasztóknak látszanak is e rendszabályok, ezen korban bizonyára azon haszonnal jártak, hogy a becsületes, józan törekvőnek közeget szolgáltak a vizsgálódások és gyanúsítások kikerülésére.

Nyomasztóbbnak tűnik fel az országos vásárok vasárnapról szombatra való áttétele, mely határozat I. Béla királynak tulajdonítottatik, de mi valószínűleg a vasárnap kedvéért történt.*5)

Nevezetes, hogy újabb időben is egy magyar mágnás, mint az illető mezőváros birtokosa, a vásárt Béla király példájára, szombatra tette át, hogy a zsidókat annak látogatásától elzárja.

A leirt viszonyok közepette a zsidóknak nem volt épen okuk a tizenegyedik században törvényes állásukkal, jogi helyzetükkel meg nem elégedni, és azon kilenc király alatt, kik e korszakban (1114—1205) Kálmán halála után uralkodtak (II. István, II. Béla, II. Gejza, III. István, II. László, IV. István, III. Béla, Imre, III. László), békés nyugalomnak örvendtek.

(Folytatjuk.)

Rosenberg Izidor.

***) Jókai, a magyar nemzet története I. 75.

*3) L. Szalay Magyarorsz. tört. I. 207.

*4) Szalay id. m. I. 208.

*5) Thuróczi II., 45.

P E S T.

Az „Izraelita-Magyar-Egylet“nek mult heti tudósításomban érintett választmányi gyűlése f. hó 23-án csakugyan megtartatott.

Tárgya az iskolai bizottságnak azon javaslata volt, miszerént a szentírás teljes magyar fordítása adassék ki, és tanügyi értekezlet tartassék a husvétii félünnepeken. — Mindkét javaslat élénk tetszéssel fogadtatott a választmány által. A tanügyi értekezlet tárgyában azonnal kérvény intéztetett a nm. m. kir. helytartó tanácshoz, s mihelyt ez az engedélyt megadja, szét fognak küldetni a meghívások a hitközségekhez, azok iskolai előljárói, igazgatói és tanítóihoz. — A szentírási fordításra nézve szintén ezen értekezletek eredményét fogja bevárni a választmány, időközben pedig ft. Löw Lipót szegedi főrabbi urral fogja magát e tárgyban érintkezésbe tenni. — Az egylet ezen vállalatok által azon térre lép, melyen őt összes hitfelekezetünk rokonszenve és tetteges gyámoltása fogja kétségtelenül kísélni! Óhajtható, és remélem is, hogy községeink az üggyhöz méltó nagylelkűséggel fognak ezen nagy horderejű vállalatok anyagi biztosításáról gondoskodni.

A hitközségről ezuttal kevés mondani valóm van, ha csak azt nem akarom kiemelni, hogy a kiküldött kultuszadó-bevallási ivatek közül, csak az első két nap 500-nál több érkezett be az illető bizottmányhoz, mely mint multkor említém, e héten megkezdvén működését, minden nap ülést tart.

Még egy kellemetlen dolgot kell megérintenem, melyről én mindeddig hallgattam, s legjobban szerettem volna ezuttal is hallgatni, mert azt mint magán ügyet nem is tartom nyilvános megvitatásra alkalmasnak; — miután azonban izraelita és nem izraelita hírlapok világeseeményként tárgyalták főkántorunk ismeretes balesetét, nekem is el kell mondanom, miszerént az előljáróság ez ügyet is olyképp intézte el, hogy bizton számolhat minden értelmes községtag feltétlen helyeslésére.

Az előljáróság azon nézetből indult ki, hogy a válásbeli bűnösség kérdésének eldöntésére a rabbinatus van hivatva, s miután ez véleményében ilyen bűnösséget nem állapított meg, az érdemetlen hírességre vergődött esetben az előljáróság sem láthatott egyebet, mint a község iránt tartozó tiszteletnek, — az önfeledtség percében elkövetett — megsértését. — Az előljáróság méltó tekintetbe vette a főkántornak különbeni fedhetlenségét, tiszta becsületességét, férfias jellemét, és a község, és különösen az istentiszteleti rendezés körüli tagadhatlan bokros érdemeit, melyek ama sajnos ballépés beszámíthatóságát még inkább csökkentették. Ekként az előljáróság úgy találta, hogy a községnek ezen hivatalnoka azáltal, hogy az elintézés napjáig hivatalát tetteleg nem gyakorolhatta, elég érzékenyen sujtatott kihágásáért, s miután még csekély pénzbiroságban is elmarasztalta, (a szegények javára,) s a főkántor ur azonfelül a rabinátust és előljáróságot, utóbbi irásban, megkövette is, valóban fel nem tehetjük azt, hogy az ezzel a feledékenységnak átadott fegyelmi vétség megfoszthatná községünk ezen hivatalnokát azon elismeréstől, melyet hivataloskodásának tartama alatt folytonosan tanusított szorgalma, ügybuzgalma, fedhetlen magaviselete, tehetségei és egész tevékenysége által magának oly nagy mértékben kiérdemelt.

T e n c e r.

Ugy hiszem, nem tulzok és nem kell olvasóim részéről ellenvetéstől tartanom, midőn azt állítom, hogy az „Izraelita Magyar Egylet“ főnállása, virágzása és hatáskörének folytonos tágulása mindnyájunkra nézve annyira nagy fontosságú dolog, miszerént mindazok, kik ez egyletnek nemes törekvésében segédkezet nyujtanak, és kitűzött magasztos célját tehetségök szerénti közreműködés által előmozditják, nemcsak a fővárosi, hanem az összes magyarhoni zsidóság hálájára is méltán számolhatnak. Ily szempontból fogván föl a dolgot, nem csoda, ha annak hírére, miszerént Grossmann tanár ur, kinek vas szorgalmát, ritka tehetségét, sokoldalú képzettségét, különösen pedig a természettudományokbani otthonosságát az évek hosszú során át folytatott nyilvános működése, és közrebocsátott műveiből a nagy közönség is eléggé ismeri, — ezen tudományokból tartandó népszerű előadásokra ígérkezett, a f. hó 8-kára hirdetett fölolvásának a legfeszültebb várakozások közt néztünk elébe. És Gr. tanár ur annyira megfelelt e várakozásoknak, hogy a szokatlan számmal egybegyűlt szép közönség már a megnyitó beszédétől is mintegy átvillanyozva többszöri hangos tetszésnyilvánításokra ragadtatott. Gr. ur érdemeinek kellő méltányolhatása tekintetéből el nem hallgathatom az általa futólag érintett nehézségeket és akadályokat, melyekkel küzdenie kell. 1) Igen bajos körülmény az, miszerént minden minta hiányában egy részről a közönség nem tudhatja, mihez mérje igényeit, másrészt pedig tanár ur kénytelen magának egészen új utat törni, a mi úgy az előadandó anyag kiválasztása — mint az alkalmas előadási modor eltalálására nézve annál nehezebb, minnél ismeretlenebb, véletlenebb és vegyesebb a hallgatók köre. 2) Általában azon tény, miszerént épen a természettudományok ápolásához csak most kezd igazán hozzá látni nemzetünk, minélfogva az ebbeli műnyelv még nem eléggé kiképzett és határozott. 3) Az előadásoknak esteli órákbani tartása. 4) A szükséges segéd nélkülözése. 5) A helyiség alkalmatlan volta, a szerműhely rögtönzése és hiányos pótkészülékek használata sat.

A f. hó 8-án és 22-én folytatólag tartott előadások tárgya bevezetés és a jövő előadások irányát kitűző. Az előadási modor társalgó, minden közeleső közhasznu ismeret tárgyaló. A természettudományok körébe vágó ismeretekkel tanár úr részletesen foglalkozik, kimutatván, miszerént a népszerűség veleje korántsem a tudvágyat ki nem elégitő általánosságban rejlik.

Mindkét előadást a jelenvolt közönség mindvégig nagy érdekeltséggel hallgatta, és az előfordult kísérletek egész figyelmét magokra vonták, mi által Gr. tanár úr fényes bizonyosságot tön arról, miszerént ő azon szerencsés egyéniségek egyike, kik a misce utile dulci-féle nehéz mesterséghez igen jól értenek, és miután másodizbeni föllépését is ily szép siker koronázta, azt egyletünkre nézve már csak azért is bátran ép oly nevezetes, mint örvendetes eseménynek tekinthetni, mert kétséget nem szenved,

hogy az egyeslet törekvései iránt eddigelé kisebb érdekelt-séggel viseltetett hölgyeink is szivesen látogatandják a föl-olvasásokat, a mi véleményem szerént, nem csekély horderejü vivmány leend.

Ezt annál inkább merem állítani, mert meg vagyok győződve, hogy ellentétben azon pozsonyi zsidóval, ki felesége előtt a templomban hallott prediciót dicsérni akarván, azt mondá: Ily fölséges prediciót a mi papunk még soha sem tartott; oly fölséges volt, hogy egy árva szót sem értettem belőle, — ezzel ellentétben, mondom, mindenikünk azon kellemes öntudattal távozott, hogy az előadás fölséges volt, mert — mindent megértettünk. El nem mulaszthatom egyuttal magyar ajku képezdéseinket figyelmeztetni, hogy ne engedjék e kedvező alkalmat haszonvétenül elsikamlani. Hallgassák meg ez előadásokat és igyekezzenek ez előadási modort elsajátítani; a rátermettséggel biró ifjak könnyen fogják azt más tantárgyakra is alkalmazni tudni. — Meg kell még említenem, miszerént Gr. ur előadása előtt a jeles tehetségű Tatai úr „Elmefuttatás az emlékező tehetségről“ című dolgozatot olvasott föl, mely tartalmassága és érdekességénél fogva általános és osztatlan tetszéssel fogadtatott.

Rózsási József.

Vegyes hírek.

— Az „Israelita-Magyar-Egylet“-ben f. hó 29-én esti 7 órakor Grossmann tanár ur folytatja természettudományi előadásait. Olvasni fog ezuttal: Gross Károly ur.

— A pesti kereskedői testület az e napokban eszközlött pót-választásnál ujabban egy izraelitát, Goldberger Zsigmond urat választotta. A „Magyarország“ e választásokra nézve úgy értesül, hogy a váltótörvényszék azokat törvényelleneseknek találta, és azok tárgyában repraesentatiót intézett a nm. kancelláriához. — A törvényszéknek ezen erőködése pedig csakugyan felesleges, miután a kancellaria az aradi hasonsetnél a kérdést előnyünkre egyszer mindenkorra már el is döntötte.

— Dr. Beck Baruch ur a legmagasabb kegyelem utján, megnyerte az ügyédi jogosultságot.

* A pesti orvostanulók, legújabbán alapított segélyző egylettük jegyzőjéül izraelitát, Tatay Adolf urat választották.

* A „Neuzeit“ lapunk 8-ik számának egyik cikkéből azt olvasta ki, hogy még kevés magyar rabbi van, ki a hasonrangu németekkel egy színvonalon áll; és hogy az elv megmentése végett óhajtjuk csak a magyar hitszónoknak a németelli coordinatióját.

Mi persze ezt soha sem irtuk, sőt bárkinek ilyen állítása ellen határozottan tiltakoztunk volna, és valóban csak annyit mondtunk, hogy, ha a német rabbival egy színvonalon álló magyar hitszónokot akarunk, úgy hozzá méltó állást kell neki biztosítanunk, a mi a „Neuzeit“ idézetével egyenesen ellenkezik.

Különben pedig collegiális őszinteséggel kérjük meg a „Neuzeit“-et, hogy ha szerény lapunkat tovább is óhajtja szivesen látott figyelmére méltatni, saját érdekében gondoskodjék oly fordítóról, ki magyarul is ért, mert eddigi idézeteiben következetesen mindig épen ellenkezőjét írta annak, a mit mi mondtunk.

— Az Aradon megjelenő „Alföld“ legközelebb azon érdekes hirt hozta, miszerént ottani könyvkereskedő Bettelheim testvéreket New-Yorkból megkeresték az ott 1844-ben elhunyt főrabbi Chorin Áron vallásreformatori munkáinak átküldése végett. Miután e művek könyvkereskedés utján már meg nem kaphatók, Bettelheim testvérek felszólítják mindazokat, kik e műveket részben vagy egészben birnák, hogy illő áron azokat nekik átengedni sziveskedjenek. — Megemlíti az „Alföld“ még azt is, hogy Chorin Áron életleírásához ft. Löw Lipót főrabbi ur gyűjtött adatokat, s hogy annak megjelenése minden órán várható. Ehez csak az a megjegyzésünk, hogy Chorin Áron főrabbi biográfiája egyszer n. Reich Salamon által már megíratott, s hogy ezen életleírás (egy nyomtatott nagy 8-adréti félv) meg is jelent a „Magyarító Egylet“nek 1848-iki évkönyvében, mely évkönyv néhány példányban az „Israelita-Magyar-Egylet“-nél ma is kapható.

* Az erdélyi kir. tábla követte magyarhoni kollegájának példáját. Az ügyvédi vizsgára jelentkezett egyetlen izraelita jogtudort visszautasította, — mert nem bevett vallásu. — Hir szerént, az illető felfolyamodással fog élni.

— Régi meggyőződésünk az, hogy társadalmi életünk gyökere megmagyarosítása különösen a nőnemnek, a jelen és jövő izraelita anyáknak lesz szép hivatása. Örömmel használjuk fel tehát az alkalmat, hogy családapáinknak a Flóra által a haza hajadonainak szerkesztett, „Virágcsokor“ című betilapot, kedves magyar olvasmányul leányaik számára melegen ajánljuk.

Szerkesztői és kiadói levelezés.

Dr. Bleuer Miklós urnak N. Kállón. Szives köszönetünket. Mindkét előfizetés március végével telik el.

36 urnak Aradon. Két levele kedves meglepetés volt ránk nézve, — kérjtek gyakori tudósításait.

K. M. urnak Nagyváradon. Kissé késett; — küldje a folytatást is, hogy szakadatlanul adhassuk.

Kiadó tulajdonos **Zsengeri Mór.** Felelős szerkesztő **Dr. Rokonstein Lipót.** Főmunkatárs **Mezei Mór.**

H I R D E T É S E K .

Pályázat.

A körmendi 2. osztályu izraelita néptanodában, f. é. Ápril végével a 2-ik osztály tanítójának állomása lesz 500 o. é. frt. év i fizetés mellett betöltendő.

A pályázni óhajtók, kiktől a héber, magyar és német nyelvekbeni jártasság kívántatik meg, folyamodványaikat f. é. Ápril 10-éig bérmentve küldjék be az alulirt előjárósághoz.

Kuhnitzer M.
előjáró.

Szilvorium

של פסח

a legjobb minőségben és jutányos áron folyvást kapható

Zsengeri Mór nál

• Pesten, lipótvárosi templomtéren 6 sz. alatt.